

Sygn. akt II CSK 52/07

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 maja 2007 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Helena Ciepła (przewodniczący)

SSN Stanisław Dąbrowski

SSN Tadeusz Żyznowski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa BankuP Spółki Akcyjnej
przeciwko BankowiZ Spółce Akcyjnej
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 24 maja 2007 r.,
skargi kasacyjnej strony powodowej
od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 13 września 2006 r., sygn. akt [...],

uchyla zaskarżony wyrok w zakresie oddalającym powództwo (pkt I - 2) oraz apelację (pkt II) oraz rozstrzygającym o kosztach postępowania za obie instancje (pkt I - 3a - b i III) i w tej części przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, a także rozstrzygnięcia o kosztach postępowania za instancję kasacyjną.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w wyroku oddalającym powództwo ustalił, że powodowy BankP. S.A., jako następca prawny BankuR., stał się podmiotem praw i obowiązków wynikających z zawartej przez poprzednika umowy przewłaszczenia trzech ciągników siodłowych marki Volvo na zabezpieczenie spłaty kredytu inwestycyjnego udzielonego P.M. W trakcie postępowania egzekucyjnego prowadzonego przeciwko dłużnikowi P.M. przez BankK S.A., którego następcą jest pozwany, ciągniki te zostały zajęte w dniu 15 kwietnia 1993 r. przez komornika i przekazane pod dozór BankowiK. SA. Do sprzedaży zajętych przez komornika ciągników jednak nie doszło, gdyż w dniu 16 listopada 1993 r. BankR. wytoczył powództwo przeciwegzekucyjne, w którym jako właściciel ciągników z umowy przewłaszczenia domagał się ich zwolnienia od egzekucji. Prawomocnym wyrokiem z dnia 8 października 1998 r. b. Sąd Wojewódzki w Ł. w sprawie sygn. akt [...]97, zwolnił wymienione ciągniki od egzekucji, które jednak wcześniej, jeszcze w toku procesu przeciwegzekucyjnego, zostały oddane przez BankK. S.A. na podstawie umowy z dnia 16 czerwca 1994 r. w leasing P.R. Po zakończeniu umowy leasingu, BankK. S.A. sprzedał w dniu 18 listopada 1998 r. ciągniki R.P. za łączną kwotę 9.150 zł.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy stwierdził, że powód stał się właścicielem spornych ciągników na mocy umowy przewłaszczenia z 14 października 1991 r. Sąd ten uznał, że dochodzone przez powoda roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym przywłaszczenia sobie przez BankK. S.A. ciągników należących do powoda uległo przedawnieniu (art. 442 § 2 k.c.).

W uwzględnieniu apelacji powodowego BankuP. S.A. Sąd Apelacyjny zmienił wyrok S.A. pierwszej instancji i uwzględnił powództwo do wysokości 9.150 zł z odsetkami oraz rozstrzygnął o kosztach procesu. Sąd drugiej instancji stwierdził, że niezgodne z prawdą oświadczenie, złożone w umowie leasingu z dnia 16 czerwca 1994 r., jakoby oddane leasingobiorcy na okres 42 miesięcy ciągniki siodłowe Volvo pozostawały własnością BankuK. S.A. samo przez się nie dowodziło zamiaru wyzucia poprzednika prawnego powoda z własności

przewłaszczonego ciągników. Natomiast zamiar bezpośredniego pozbawienia właściciela ze stosunku przewłaszczenia własności ciągników BankK. powziął sprzedając je 18 listopada 1998 r. osobie trzeciej za łączną kwotę 9.150 zł, co odpowiadało ich ówczesnej wartości rynkowej. Zatem skoro występku przywłaszczenia, zdaniem Sądu Apelacyjnego – BankK. S.A. dopuścił się 18 listopada 1998 r., sprzedając je osobie trzeciej za łączną kwotę 9.150 zł, co odpowiadało ich ówczesnej wartości rynkowej, to dziesięcioletni termin przedawnienia roszczenia o naprawienie szkody z art. 442 § 2 k.c., do chwili wytoczenia powództwa tj. 16 czerwca 2004 r. jeszcze nie upłynął. Wysokość należnego stronie powodowej odszkodowania powinna – zdaniem Sadu drugiej instancji – odpowiadać wartości spornych pojazdów według ich stanu z chwili wyrządzenia szkody występkiem przywłaszczenia. Powodowy Bank nie wykazał, że wartość ciągników wykraczała poza sumę sprzedaży pojazdów przez BankK. wynoszącą 9.150 zł.

Skargę kasacyjną złożył powodowy BankP. S.A. Z powołaniem się na obie podstawy przewidziane w art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. storna powodowa zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła:

1. naruszenie przepisów postępowania t.j. art. 378 k.p.c., które to uchybienie mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, poprzez wydanie wyroku reformatoryjnego pomimo wniosku apelacji o uchylenie wyroku zgodnie z art. 368 § 1 pkt. 5 k.p.c. i o przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.
2. naruszenie przepisów postępowania tj. art. 386 § 4 k.p.c. w związku z art. 227 § 1 k.p.c. i 224 k.p.c., które to uchybienie mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, poprzez wydanie wyroku reformatoryjnego opartego na ustaleniach Sądu I instancji, pomimo iż ustalenia Sądu I instancji nie były wystarczające dla Sądu II instancji do wydania takiego wyroku, ze względu na fakt, iż Sąd I instancji nie rozpatrzył istoty sprawy, czyli wysokości poniesionej przez powoda szkody.
3. naruszenie przepisów postępowania tj. art. 386 § 4 k.p.c. w związku z art. 227 § 1 k.p.c. i 224 k.p.c., które to uchybienie mogło mieć istotny wpływ na

wynik sprawy, poprzez wydanie wyroku reformatoryjnego bez rozpoznania przez Sąd II istoty sprawy, tj. ustalenia wysokości poniesionej przez powoda szkody pomimo, iż po zanegowaniu przez Sąd II instancji stanowiska Sądu I instancji w przedmiocie przedawnienia, pojawiła się konieczność przeprowadzenia tej części postępowania, która nie została przeprowadzona przez Sąd I instancji z powodu uwzględnienia zarzutu przedawnienia. W konsekwencji tego naruszenia Sąd II instancji – zdaniem strony powodowej – naruszył prawo materialne:

- a) poprzez niewłaściwe zastosowanie art. 363 § 2 k.c. w zw. z art. 415 k.c. i 361 § 2 k.c., polegające na przyjęciu przez Sąd II instancji, że wysokość szkody powoda odpowiada wartości na jaką pozwany wystawił w dniu 18 listopada 1998r. 3 faktury, a nie rzeczywistej wartości rynkowej pojazdów.
- b) poprzez niewłaściwe zastosowanie art. 363 § 2 k. c. oraz błędną wykładnię art. 65 ust. 1 i ust. 2 k.c., polegające na przyjęciu przez Sąd II instancji, że nie było wolą stron umów leasingu przeniesienie własności trzech ciągników siodłowych pomimo zebranego w sprawie materiału dowodowego, a w szczególności treści umowy z dnia 16 czerwca 1994 r. z aneksami, oraz protokołu zdawczo - odbiorczego z dnia 17 listopada 1998 r., na mocy którego przedmiotowe ciągniki zostały przekazane P.R., co skutkowało tym, iż Sąd II instancji nie przyjął, iż wartość szkody poniesionej przez powoda jest równoważnością sumy wszystkich rat leasingowych wraz z kwotą wynikającą z 3 faktur wystawionych przez pozwanego dnia 18 listopada 1998 r.
- c) naruszenie dalszych przepisów postępowania tj. art. 233 k.p.c. i 244 k.p.c. w zw. z art. 382 k.p.c. i 391 § 1 k.p.c. oraz nie zastosowanie art. 856 § 1 k.p.c., które to uchybienie mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, nastąpiło poprzez przyjęcie przez Sąd II instancji, że pozwany mógł legalnie dysponować ciągnikami oddanymi mu w dozór do daty Wyroku Sądu Okręgowego w Ł. z dnia 8 października 1998 r., co w konsekwencji doprowadziło do tego, iż Sąd II instancji uznał, iż utrata wartości przedmiotowych ciągników, ze względu na ich użytkowanie w ramach

umowy leasingu, obciąża powoda pomimo, iż ta utrata wartości była konsekwencją bezprawnego działania pozwanego i nie doszłoby do niej, gdyby pozwany, zgodnie z przepisami, sprawował tylko dozór nad przedmiotowymi ciągnikami, następnie wydałby je zgodnie z nałożonym na niego obowiązkiem powodowi,

- d) naruszenie przepisów postępowania tj. art. 233 k.p.c. i 245 k.p.c. w zw. z art. 382 k.p.c. i 391 § 1 k.p.c., które to uchybienie mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, poprzez przyjęcie przez Sąd II instancji, że przedłożone przez pozwanego 3 faktury z dnia 18 listopada 1998 r. stanowią dowód sprzedaży przez pozwanego 3 ciągników siodłowych, a wykazana tam cena w wys. 9.150,00 PLN stanowi cenę rynkową tych ciągników w sytuacji, gdy faktura nie stanowi źródła stosunku cywilnoprawnego.
- e) naruszenie przepisów postępowania tj. art. 233 k.p.c. i 245 k.p.c. w zw. z art. 382 k.p.c. i 391 § 1 k.p.c., które to uchybienie mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, poprzez przyjęcie, iż przedmiotowe ciągniki zostały sprzedane innej osobie niż ta, z którą pozwany zawarł dnia 16 czerwca 1994 r. umowę leasingu, pomimo zebranego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności protokołu zdawczo - odbiorczego z dnia 17 listopada 1998 r.

Wskazując na powyższe powody BankP S.A wnosił o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego jej rozpoznania oraz o zasądzenia kosztów postępowania.

W złożonej odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwany BankZ. S.A wnosił o oddalenie skargi z zasądzeniem kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Liczne zarzuty skargi kasacyjnej i powołane przepisy, mające wypełnić obie podstawy przewidziane w art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., dotyczą samej istoty postępowania apelacyjnego w odniesieniu do realizacji postanowienia stwierdzającego, że w razie uwzględnienia apelacji sąd drugiej instancji zmienia zaskarżony wyrok i orzeka co do istoty sprawy (art. 386 § 1 k.p.c. i uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 1999 r., III CZP 59/98 –

OSNC 1999, nr 7-8, poz. 124, mająca moc zasady prawnej). Powołany przepis, a także przytoczony w skardze kasacyjnej art. 382 k.p.c. – w zespole innych licznych przepisów k.p.c. – zmierzają do zapewnienia realizacji nakazu sprawności postępowania rangi konstytucyjnej (art. 45 ust. 1). Instancyjność postępowania oznacza podział postępowania między sądami różnych instancji i powierzenie sądowi pierwszoinstancyjnemu rozpoznania oraz rozstrzygnięcia sprawy cywilnej, a sądowi drugiej instancji dokonania kontroli prawidłowości przeprowadzonego postępowania oraz wydanego w jego wyniku orzeczenia. Przeprowadzony podział nie wyklucza, jak to obszernie dowodzi skarga kasacyjna, przeprowadzenia przez wyższą instancję postępowania dowodowego w zakresie, w jakim jest to niezbędne do sprawdzenia zasadności oraz legalności kontrolowanego orzeczenia. Merytoryczny charakter postępowania apelacyjnego został potwierdzony w powołanej uchwale Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 1999 r. i obszernej literaturze przedmiotu. Zmierza on do naprawienia błędów popełnionych przez sąd pierwszej instancji i w tym znaczeniu postępowanie apelacyjne jest przedłużeniem postępowania przed sądem pierwszej instancji. Przedmiotem badania powinien być cały materiał dowodowy, który pozwolił Sądowi pierwszoinstancyjnemu na zakwestionowanie stanowiska strony pozwanej co do wartości ciągników i wysokości szkody poniesionej przez powodowy Bank (k –303).

Nie wymaga dowodzenia, że odszkodowanie ze swej natury ma przywrócić równowagę w majątku poszkodowanego. W myśl przeważającego zapatrywania w doktrynie i orzecznictwie szkodę stanowi różnica między stanem majątku poszkodowanego, jaki zaistniał po zdarzeniu wywołującym szkodę, a stanem tego majątku, jaki istniałby gdyby to zdarzenie nie nastąpiło.

W treści art. 363 § 2 k.c. zostało przyjęte, że wysokość odszkodowania należy ustalać w chwili orzekania o odszkodowaniu. Stanowi bowiem, że wysokość odszkodowania powinna być ustalona według cen z daty ustalenia odszkodowania. Zasada ta nie wyłącza ustalenia w konkretnym wypadku odszkodowania według cen z wcześniejszej daty, w której powinno być ono spełnione w możliwej już wówczas do ustalenia wysokości, oraz zasądzenia go z odsetkami od tej daty. Artykuł 363 § 2 k.c. pozwala brać pod uwagę ceny bądź to z daty wyrządzenia szkody, albo też późniejszej. Odstępstwo to uzależnione jest od wystąpienia

szczególnej okoliczności, co wyraża dążenie, by zasądzone odszkodowanie zrekompensowało poszkodowanemu stratę, ale i jednocześnie nie prowadziło do jego nieuzasadnionego wzbogacenia.

Uzasadnienie kwestionowanego – w tym zakresie rozstrzygnięcia ma charakter przesądzający, bez motywacji pozwalającej na odparcie zarzutów skargi kasacyjnej, istotą których jest wykazanie, że zasądzona – zaskarżonym orzeczeniem – kwota nie spełnia funkcji roszczenia odszkodowawczego. Skoro powołane w skardze kasacyjnej podstawy okazały się uzasadnionymi, skarga kasacyjna podlega uwzględnieniu (art. 398¹⁵ k.p.c.).